

ZVONURILE CA FENOMEN SOCIOCULTURAL DE INFLUENȚĂ SOCIALĂ. STUDIU DE CAZ: REPUBLICA MOLDOVA

Natalia BARDUC, Facultatea de Istorie și Filosofie

L'importance et la valeur de la thèse consistent à façonner des itinéraires efficaces des enquêtes pour en apprendre davantage sur le phénomène de la rumeur et la façon dont il se déplace. La valeur pratique de la thèse permet aux résultats obtenus à partir du processus d'analyse et d'enquêtes, de sorte que le phénomène de la rumeur dans la République de Moldavie et d'autres pays. Les rumeurs constituent un espace de communication que le manque de canaux de communication périphérique de transparence prend place centrale de l'information avec un personnage central.

În epoca noastră, zvonurile ocupă un loc semnificativ în societate. Faptul că azi oamenii au o mai mare libertate la exprimare, la comunicare face ca zvonurile să se răspândească foarte repede și să influențeze extrem de mult societatea contemporană.

Problema zvonurilor se plasează în centrul atenției pe măsură ce societatea în mod inconștient se conduce și se lasă influențată de acest fenomen. Acestea au o serie de consecințe nefaste care slăbesc din controlul social și care deteriorează echilibrul social. Astfel se produce o profundă criză de veridicitate informațională, care la rândul ei îi debusolează și îi face pe oameni să devină anxioși.

Françoise Reumaux, profesor la Universitatea din Poitiers, în eseu său intitulat „La rumeur. Message et transmission” (1998), adoptă postura socială pentru a încerca să explice fenomenul de zvon. Pentru a realiza acest lucru, el delimitează și analizează diferite etape care ajută zvonului să parcurgă un ciclu complet.

Zvonul parcurge trei etape: larvă, metamorfoză, înflorire [1, p.15]. Este mai întâi larvă, deoarece apare ca o etapă de contaminare. Zvonurile pun în joc mecanisme care deja există în rădăcinile sociale. Din această perspectivă, stadiul larvă se folosește de mitologie ce implică și memoria colectivă.

Apoi, ajuns la etapa metamorfoză, zvonul vede apărând un intermediar care îi permite să se disperseze pe furiș, cum se observă în *Tabel*. Astfel, zvonul este în perioada de incubație și face apel la memo-

ria individuală. În cele din urmă, zvonul ajunge la perioada de înflorire și se produce explozia. La această etapă se folosește imaginația colectivă și reprezentări sociale ale persoanelor fizice. Atunci putem spune că zvonul a atins pe deplin maturitatea. „Etapa de înflorire, în timp ce anunță nașterea zvonului, anunță evident și moartea sa.”

Tabel

Etapele zvonurilor

Etapa larvă	Etapa metamorfoză	Etapa înflorire
Mitologie	Realitate	Imaginar
Memorie socială	Memorie individuală	Reprezentări
Contaminare	Incubație	Explozie

Mai devreme sau mai târziu, orice zvon e sortit să se stingă. Vocabularul folosit de obicei când e vorba de dispariția unui zvon e foarte semnificativ: spunem că zvonul a fost înăbușit sau s-a stins. După ce ocupă câteva zile prima pagină, el începe să fie deplasat pe planul doi, fiind în scurt timp în paginile din mijloc, după care ajunge să fie parte din știrile „mărunte”, care sunt observate întâmplător sau trecute cu vederea. Scăderea interesului din partea publicului nu înseamnă că acesta nu mai crede în zvonuri. Pur și simplu, cel vechi nu îl mai preocupă la fel de mult ca unul nou. Așa se explică faptul că uneori dezmințirile trec neobservate. Mult mai târziu, se va constata că receptorul, trăind cu sentimentul că zvonul nu fusese niciodată dezmințit, a tras concluzia că era întemeiat.

Zvonurile constituie un fenomen social normal. Anormală este proliferarea lor peste limită. Beneficiind, de regulă, de o mare credibilitate, ele au un potențial mare de manipulare atitudinală și comportamentală a oamenilor. Fiind un amestec de adevăr și minciună, ele permit răspândirea informațiilor false în același mod ca a informațiilor reale. Sub această premisă sunt lansate și urmăresc obținerea din partea persoanelor a unor atitudini sau comportamente anume.

Zvonul produce panică generatoare de catastrofe prin dezorganizarea funcției psihicului individual și al comportamentului colectiv, martorii unor evenimente răspund mai mult în funcție de gradul de probabilitate a lucrurilor, în funcție de ceea ce observă. Printre acestea reținem că publicul este actorul care încearcă să obțină cât mai multă informație, starea de spirit a grupului și situația psihologică a epocii se accentuează

sau se diminuează, sâmburele de adevăr deținut este tratat ca totalitatea adevărului. Pentru ca un zvon să devină eficace, prin efectele individuale sau colective, este necesar a cunoaște anumite condiții ce realizează eficacitatea.

Printr-o strategie bine pusă la punct și reactivitate, orice zvon negativ și efectele acestuia (cum ar fi prejudicierea reputației) pot fi stopate și transformate, cu inteligență, în capital de imagine pozitivă, ceea ce stă la bazele pear managementului. Ele sunt destul de ancorate în fabrica socială și au chiar o funcție importantă, aceea de a crea legături sociale. Conexiuni informale se creează oricum, important este însă pe ce principii. Dacă acestea s-ar crea pe bază de încredere, de deschidere, pe bază de cooperare și de competitivitate constructivă, ar fi benefice.

Nu există decât un singur mod de a preveni zvonurile, acela de a interzice oamenilor să vorbească, ceea ce ar fi extrem de nociv pentru funcționalitatea principiilor democratice. Ele poartă un risc colosal de imagine organizațională sau personală, însă fără existența lor societatea riscă să se osifice, să se încorseteze și să degradeze ca funcționalitate. Mediile de informare ar trebui să devină singura sursă autorizată. În acest caz, n-ar mai exista decât informații oficiale. Și totuși, ar mai exista mici zvonuri.

Numai o comunicare liberă este bună, chiar dacă fiabilitatea ar avea de suferit. Cu alte cuvinte, zvonurile „false” reprezintă prețul pentru cele întemeiate. Informații total nefondate pot străbate societatea cu la fel de multă ușurință ca și cele fondate, putând avea aceleași efecte mobilizatoare. Zvonurile ne amintesc un lucru evident: nu credem în cunoștințele pe care le avem pentru că ar fi adevărate, întemeiate sau dovedite.

Zvonul demonstrează încă o dată, dacă mai este nevoie, că toate certitudinile sunt de natură socială. Cunoașterea socială se bazează pe încredere, nu pe dovadă. Dar pentru a putea face diferența dintre adevăr și minciună, dintre adevăr sau zvon, nu trebuie să uităm de dovezile care apar odată cu verificarea informației pe care o recepționăm și pe care dorim să o transmitem mai departe.

Oamenii în general nu își schimbă percepțiile pentru un obiect, ci obiectul percepției se schimbă. Deci pentru a schimba opinia publică, trebuie schimbată imaginea zvonurilor. Dar totuși care ar fi modalitatea de stopare a lor, sau, dacă nu este posibilă stoparea, cum ar putea fi controlate zvonurile, ce strategii am putea aplica în controlul lor. Pentru a răspunde la aceste întrebări, venim cu următoarele propuneri:

- Dezmințirea trebuie realizată prin mediile de informare.
- Se recomandă încercarea de a dezamorsa imaginarul pentru a intra în banalitatea realității, astfel informația este recepționată mai rece.
- Unul dintre punctele forte ale zvonului constă în repetarea lui; ca să fie activă, și dezmințirea ar trebui repetată.
- Fiecare informație care este percepută trebuie să fie verificată în minimum trei surse la nivel oficial.
- Alegerea mediilor de informare permite evitarea fenomenului de deviere a țintelor.
- Trebuie create pagini oficiale pentru combaterea zvonurilor, la care societatea să aibă acces și unde să poată oricine trimite o știre pentru ca aceasta să fie verificată.
- Instituțiile să aibă o persoană responsabilă care să poată recepționa apeluri de la persoanele care se îndoiesc de veridicitatea știrilor despre instituția în cauză.

Referințe:

1. REUMAUX, F. *La rumeur. Message et transmission*. Paris: Hors collection, 1998, p. 15

*Recomandat
Sorin SCUTELINIC, lector, magistru*